

Bogdány Gyula

Sértő mellkasi szúrások többszempontú vizsgálata II.¹

Examining injurious chest stabbings from various aspects II.

Absztrakt

A mellkasi szúrt sérülés egyértelmű jele annak, hogy ön maga vagy más személy, a sérült életének kioltására törekedett. Ezekben az esetekben a bűnügyi szakemberek gyakran olyan helyszínre érkeznek, amelyet előzőleg valamilyen okból – általában a sürgős betegellátás –, segítő vagy a tett leplezése miatt bűnös szándékkal megváltoztattak. A bejelentés adataiból kiindulva a helyszínelőknek kiélezett figyelemmel kell kutatniuk a helyszínek a cselekménnyel összefüggő elváltozásait, és azokra okszerű magyarázatot kell adniuk. A helyszín felmérésekor mindig az idegenkezű elkövetésből kell kiindulni, az arra vonatkozó bizonyítékokat keresni, vagy az ellene szólókat csoportosítani. Az öngyilkosság és a bűncselekmény közötti kétség esetén szakmai hiba a majdani szakértői vizsgálatok eredményétől függővé tenni az eset minősítését, hiszen az időmúlás akár meg is hiúsíthatja a felderítés sikerét. Az elméleti háttérrel, majd ügyek leíró vizsgálatát tartalmazó kétrészes írásomban ehhez a kezdeti elemző-értékelő munkához kapcsolódó szempontokat kívánom bemutatni, annak érdekében, hogy a bűnügyi nyomozók munkájában a tudatosság nagyobb szerepet kapjon a tagadhatatlanul szükséges, de könnyen sémákká kopó rutin mellett; az igazságszolgáltatás más szereplői számára pedig szándékom rávilágítani arra a felleglősségre, amely a bűnügyi helyszínen jogot alkalmazókra hárul.

Kulcsszavak: öngyilkosság, szúrt sérülés, emberölés, bűnügyi helyszín, elhatárolás

¹ A tanulmány első része a Belügyi Szemle 2021/5. számában jelent meg.

Abstract

The chest stab injury is a clear sign that the injured person himself/herself or somebody else tried to take the injured person's life. In these cases, forensic professionals often arrive at a criminal scene that has been previously altered for some reason, usually with the intention of helping when facilitating the urgent patient care or with sinful intent when disguising the act. Based on the data recorded in the report, the crime scene investigators should pay close attention to the act-related changes of the crime scene and provide reasonable explanations. When examining the crime scene, it always has been started off with the presupposition of the criminal act, looking for evidence of it, or groups of evidence against it. In case of a doubt between suicide and criminal acts, it is a professional failure to make the classification of the case dependent on the future outcome of the expert report, since the progress of time can even defeat the success of the investigation. In my two-part paper – starting with the theoretical background that is followed by the descriptive analysis of the cases – I intend to present aspects related to this initial analytical-evaluative work, in order to give awareness to the work of criminal investigators beside the undeniably necessary but easy-to-wear routine; and for the other actors in the judiciary, my intention is to shed light on the responsibilities of those who apply the law at the crime scene.

Keywords: suicide, stab injury, homicide, crime scene, delimitation

Bevezetés

Tanulmányom első részében ön- vagy idegenkezűség biztosabb felismeréséhez, a sértő mellkasi szúrásoknak a gyakorlatban hasznosítható bizonyos kriminológiai, büntetőjogi és kriminalisztikai vetületeit mutattam be. A második részben a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság joggyakorlatából két olyan, sértő mellkasi szúrással kapcsolatos ügyet ismertetek, melyekben a kezdeti tényállások másnak tűntek, mint amelyek az eljárások végén bizonyítást nyertek. Ugyanakkor az ügyek alapadatainak értékelésekor a nyomozó hatóság indokolt előrelátással és szükségéges határozottsággal készült az események megítélésében esetlegesen bekövetkező fordulat kezelésére. Az esetek leírását az első részben kifejtett szempontok szerinti elemzés követi.

Ünnep Szalkszentmártonban

2016. március 27-én, húsvét vasárnap, 10.55 órakor a helyi körzeti megbízott, a mentőszolgálat értesítése alapján, a tevékenységirányítási központ utasítására vonult Szalkszentmártonban egy családi házhoz, mert a bejelentés szerint ott J. József László egy konyhakéssel szívtájékon szúrta magát. A körzeti megbízott a helyszínen találta a J. család több tagját. Meghallgatta az akkor még eszméletlenül lévő sérültet, aki közölte vele, hogy egy késsel önmagát szúrta meg, azért, mert nem akarta, hogy a láthatáson nála lévő gyermekeit elvigyék tőle. A sérült apja szemtanúként nyilatkozta, hogy fia a konyhaszekrény fiókjából kivett késsel mellkason szúrta magát, majd másik fiával, J. Róberttel együtt kivették a kezéből a kést és kihúzták őt az udvarra. A sérült a helyszíni mentőellátás során eszméletét veszítette. Életveszélyes állapotban, mentőhelikopterrel szállították kórházba. A Kunszentmiklósi Rendőrkapitányság az eset körülményeinek tisztázása érdekében – a szakirányítást kezdetől gyakorló megyei bünyügyi osztállyal egyeztetve – közigazgatási hatósági eljárást indított és kétfős bünyügyi készenléti szolgálat érkezett a helyszínre. A szemle során az udvaron vérszennyeződések észleltek, lefoglalták a sérült véres felsőruházatát, valamint az okozó eszközként vélelmezett 22,5 cm pengehosszúságú konyhakést, melyet a hozzátartozók eltisztítva adtak elő.

Az eset miatt összecsendült nagyszámú rokonság és szomszédság tagjainak jegyzőkönyvi meghallgatására részben az ittasságuk, részben a riadalmuk miatt ekkor nem került sor. A szóban tett nyilatkozataikban azonban egybehangzóan állították, hogy J. József László a konyhában, ittas és felindult állapotában önmagát szúrta mellkason. A tanúk vallomásait a következő napokban jegyzőkönyvekben rögzítették. Az elmondások részleges és lényegi ellentmondásokat is tartalmaztak. Az események feltárása a közöltek összehasonlító elemzése révén megkísérelhető volt. A vallomásokból kiderült, hogy a másutt lakó, rokonlátogatáson ott-tartózkodó J. József László sérülésének keletkezésekor az ingatlanon, az udvaron és a lakóházban a család nyolc tagja volt jelen. A férfiak iszogattak, majd szóváltást követően verekedtek, a nők és a gyermekek eközben ételt készítettek, felszolgáltak.

A vallomások közös elemei a következők voltak:

- 10.00 órakor az udvaron J. József László és apja, J. László, valamint a sérültnek az apja mellett fellépő testvére, J. Róbert között tettelegességig fajuló vita alakult ki, részben a sérültnek a nagypapa által a gyermekotthonból az ünnepre hazahozott gyermekei miatt, részben a J. László által a fia akkori élettársának, L. Tímeának tett szexuális ajánlata miatt. A résztvevők különböző mértékben ittasak voltak.

- J. József László legalább kétszer bement a lakóházba, ahol gyermeke, fk. J. Zsanett és apja élettársa, F. Jánosné a konyhában sütöttek.
- Utolsó bemenetelekor közvetlenül utána lépett be J. Róbert, aki a szűk konyhatérben testközelben volt a szeme láttára megsérülő testvérének és ráfogott a késre.
- J. József László és J. Róbert együtt léptek ki az udvarra. J. József László mellkasa véres volt. A mentőket J. Róbert hívta fel.

Az események másként történésére az első adatot április 8-án, maga a sérült, a kórházi kezelése után a lakásán lábadozó J. József László közölte. Röviden jegyzőkönyvezett nyilatkozatában kijelentette, hogy nem tudja, ki okozta a sérülését, de nem önmagát szúrta meg. Később részletesebben elmondta, hogy miután apjával és öccsével az udvaron összeverekedtek, ő bement a konyhába, ahová követték a bántalmazói és folytatták az ütlegetését. Földre esett, majd miközben felemelték, forróságot érzett a mellkasán. Ezután már csak a mentők ténykedésére emlékezett. Állította, hogy nem kívánt magának sérülést okozni. Nem ő szúrta meg magát. A sérülését apja vagy öccse okozta. J. József László az utóbbi verzióról beszámolt az esemény másnapján a kórházban öt meglátogató volt feleségének és élettársának is. A férfi anélkül, hogy megnevezte volna a sérülését okozó személyt, nekik is tagadta, hogy önmagát szúrta volna meg.

A bűncselekményre utaló adatok miatt a Kunszentmiklósi Rendőrkapitányság befejezte a közigazgatási hatósági eljárását és a Bács-Kiskun Megyei Rendőrfőkapitányság Bűnügyi Osztálya életveszélyt okozó testi sértés büntett gyanúja miatt ismeretlen tettes ellen indított nyomozást. A nyomozásban bizonyítékokat képeztek a közigazgatási hatósági eljárás során beszerzett tanúvallomások és a szemlén lefoglalt tárgyak. A büntetőeljárásban a korábban meghallgatott tanúk mellett további, az eseményről közvetlenül értesülő személyeket (később odaérkező rokonok, szomszédok, egészségügyi ellátó személyzet, rendőrök) hallgattak ki, összesen tizenhét főt. A sérülés helyszínén jelenlévők – valamennyien egymásnak hozzátartozói – vagy tovább bonyolították a korábbi, valótlan tartalmú nyilatkozataikat, vagy tévesen emlékeztek fontos részletekre, illetve néhányan – a sértett nőtestvére, az apja és annak szemtanú (!) élettársa – élve jogukkal, megtagadták a vallomástételt. Később döntő jelentőséggel bírt a sértett lányának, fk. J. Zsanettnek – a korábbi elmondásával ellentétes – vallomása, mely szerint látta, hogy apját a nagybátyja, J. Róbert szúrta mellkason. A fiatalkorú vallomásának értékét két tényező növelte. Egyrésztől mindegyik, erre nyilatkozó tanú közölte, hogy a leány – nagyanijával együtt – benn tartózkodott a szűrés helyén, tehát szemtanúi minősége nem kétséges. Másrésztől fk. J. Zsanett magyarázatát adta a vallomása megmásítása okának. Elmondta, hogy

felnőtt családtagjai, különösen a sértett testvére, J. Hajnalka és maga a sértett, J. József László időközben igyekeztek hamis tanúzásra rábírní őt és testvérét, fk. J. Henriettát. Miután azonban a gyermekotthon intézkedett az érintett családtagoktól történő elválasztásra, a két leány befolyásolástól mentes vallomást tett. J. Henrietta közvetetten, J. Zsanettől tudottan számolt be az apját ért szúrás mikéntjéről, és a vallomástételt megtagadó nagyanyja személyében megjelölte az eset másik közvetlen tanúját.

Az idegenkezű elkövetésre az alábbi bizonyítékok vonatkoztak:

- J. József László vallomásai, melyekben tagadta az önkezű szúrás. Annak keletkezésekor a konyhában az apja és az öccse voltak a közelében, velük dulakodott.
- J-né N. Melinda és L. Tímea vallomása, melyek szerint a sértett a kórházban elmondta nekik, hogy nem önmagát szúrta meg.
- Fk. J. Zsanett közvetlen észlelése és a nyomozásban tett vallomása, miszerint látta, hogy az apját J. Róbert szúrta mellbe.
- Fk. J. Henrietta vallomása, mely testvére, fk. J. Zsanett vallomásán alapult.
- Az orvosszakértői vélemény, mely szerint a sértett mellkasának jobb oldalán, a kulcscsont alatt, a szegycsont mellett, öt centiméter hosszúságú, mellüregbe hatoló, tüdőszérülést és mellkasi vér- és légyülemet okozó szúrt sérülés, és a jobb kéz védekezési sérülésként értékelhető sérülései jellegzetesen idegenkezű keletkezésűek.
- A nyomszakértői vélemény, mely szerint a sértett ingén és atlétatrikóján található szúrt és vágott jellegű anyagfolytonosság-megszakadás, valamint a sértett testén keletkezett szúrt sérülés csak úgy hozható egymással fedésbe, ha a szúrás pillanatában az inget erőteljesen megcsavarják. Az egyes ruhadarabok szúrt-vágott folytonosságmegszakadásait egyszeri, közepes erejű, hegyel és éllel bíró eszköz jobb kezes, kisujji pengetartású, fentről lefelé, a testfelszínre 45 fokos szögben kifelé irányuló, szúró mozdulatú erőbehatása hozhatta létre, miközben az ing elején és hátulján keletkezett tépett-szakadt elváltozások az ing erőteljes rángatása során keletkezettek. A leképeződött nyomok önkezű létrehozása kizárható.

J. Róbertre, mint elkövetőre az alábbi bizonyítékok álltak rendelkezésre.

- Valamennyi, a cselekmény előzményét, magát a cselekményt, illetőleg az azt követő eseményeket észlelő személy vallomásának közös eleme, hogy a sértett után közvetlenül J. Róbert lépett a lakóházba. Odabenn ő állt testközelben a sértettel, miközben a sérülése bekövetkezett. J. Róbert kísérté, lökte, húzta ki a vérző mellkasú sértettet az udvarra.

- A sértett vallomása szerint a konyhai dulakodás közben elesett, majd az ingét megragadva valaki felállította és ekkor fájdalmat, forróságot érzett. Ez a sorrend megfelel a nyomszakértő által leírt megcsavarás, szűrés egyidejűségének.
- Fk. J. Zsanett vallomásában elmondta, hogy látta, amint J. Róbert mellkason szúrta J. József Lászlót.

Az adatok értékelését követően megalapozódott J. Róberttel szemben a J. József László sérelmére elkövetett életveszélyt okozó testi sértés gyanúja, ezért őrizetbe vétele mellett gyanúsítottként hallgatták ki. A teljes büntetőeljárásban tagadta a bűncselekmény elkövetését. A vizsgálat további szakaszában alig néhány eljárási cselekményt volt szükséges végrehajtani az eredményes vádemelésig, közöttük a sértett és a gyanúsított szembesítését, melyen a sértett visszatért a sérülés ismeretlen módon történő keletkezéséhez. A helyszín újbóli szemléljén tisztázódott továbbá, hogy a szűrés helyéül szolgáló helyiség rész olyan szűk, hogy a sértett idegenkezű sérülését ott csak a vele testközelben álló öccsének volt módja okozni.

A bírósági eljárásban a sértett ismét másként, önkezűnek mondta a sérülése keletkezését. A bíróság a rokonai vallomások kuszasága, ellentmondásossága, valótlansága ellenére feltárta azok közös elemeit, kiemelkedőnek minősítve a fiatalok szemtanú objektív bizonyítékokkal igazolt vallomását. Fontos jelentőséget tulajdonított a helyszín sajátosságainak és döntő jelentőséget a szakvéleményeknek, amelyek közül a nyomszakértői vélemény meggyőző magyarázatát adta a családtagok közötti konfliktust lezáró indulati cselekmény tárgyiasult leképeződésének. J. Róbert cselekményét az eredmény önkéntes elhárítása érdekében kifejtett magatartása miatt – mivel a mentőket ő hívta sérült testvéréhez – nem emberölés kísérletének, hanem életveszélyt okozó testi sértésnek minősítve, első fokon hét év, börtön fokozatban letöltendő szabadságvesztés büntetésre ítélte a bíróság. A fellebbezések folytán a másodfokú bíróság elé került ügyben az ítéletábra – a visszaesés szabályainak másként értelmezése miatt – öt évre enyhítette a büntetés mértékét, de egyebekben helyben hagyta az elsőfokú ítéletet. A jogeset kapcsán figyelmet érdemel az a tény, hogy a bűncselekmény gyanújának megállapításáig a rendőrkapitányság – a szakirányítás mellett – J. József László öngyilkossági kísérlete ügyében közigazgatási hatósági eljárás keretében folyatta a vizsgálatát, noha erre az akkori és az azóta is hatályos jogi szabályozás [329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet 12. § (3) bekezdés] nem ad lehetőséget. A joghézag szülte kényszermegoldás nélkül azonban aligha lett volna biztosítható a későbbi elbírálást lehetővé tevő tárgyi és személyi bizonyítékok beszerzése. Az eljáró bíróságok a közigazgatási hatósági eljárás

megállapításaira aggály nélkül és számos helyen támaszkodtak eljárásaikban és hivatkoztak ítéleteikben.

A jogeset értékelése

A J. József László sérelmére az öccse által elkövetett élet elleni támadás minden szegmensében a kriminológia által tipizált konfliktusfeloldó erőszakos cselekmények körébe illeszthető. A népes cigány család ünnepi összejövételén a felmerült hétköznapi konfliktusokat a férfiak erőszak útján kezelték. Mind ezt a kiskorúak előtt példát szolgáltatva tették, hozzájárulva a problémakezelés sajátos módjának áthagyományozására. A gyermekek nevelőotthonból kihozatala körül támadt kisebb jelentőségű vitát tetézte az idősödő apának a rokon nővel kapcsolatos ösztönmegnyilvánulása. A helyzet eldurvulására katalizálóan hatott a résztvevők ittassága. A több helyszínrészen folyó kölcsönös dulakodás végül leszűkülte térben, a konyhában, egy éppen kéznél lévő késsel okozott váratlan mellkaszúrással fejeződött be. Az agresszió tetőzését követően maga a tettes és a jelenlévő rokonság azonnal megkezdte a következmények mérséklését. Céljuk nem csak a sértett életének megmentése volt, de a mégoly felelős családtagok szerepének a család jövője érdekében történő kollektív eltitkolása is (eszköz elrejtése, konstruált vallomások, a szubkulturális normákkal még teljesen nem azonosult fiatalok befolyásolása). A kohéziós erő hatására maga a sértett is részt vett a titkoló törekvésben, amikor az ellátók, intézkedők előtt önkárosításként adta elő a vele történeteket. Vitathatatlan, hogy a támadó által megvalósított cselekmény adott körülmények között, indulati töltettel motiválva ugyan, de a sértett életének kioltására irányult. Erre utal az erőfölényt biztosító, megfelelő méretű eszköz használata, az életfontos szervet rejtő testtájék célzott támadása, az erő kifejtés mértéke, iránya, a cselekményt követő, a felelősségrevonás elkerülésére végzett háritó magatartás. Ugyanakkor a sok forrásból, sokféleképpen megismert előzményi adatok révén feltárultak a konfliktusos szituatív cselekmény kiváltó okai és azok a pszichikus folyamatok, melyek döntően inkább az idegenkezű elkövetésre szolgáltak megfelelő magyarázattal, semmint az önsértésre. A cselekmény büntetőjogi megítélését az elkövető számára kedvezően tette lehetővé, hogy önkéntesen és sikerrel háritotta el a támadás következményeként várható halálos eredményt. Az eset egyetlen ismervében sem egyeztethető az öngyilkosságokra jellemző folyamatokkal, azok lezajlásával. A kialakult konfliktushelyzethez talán leginkább illő, a hátramaradottakat büntudattal terhelni kívánó demonstratív öngyilkos cselekmény még kijelentés szintjén sem nyert igazolást. A személyi bizonyítékok alapján nem merült fel

arra adat, hogy a sértetben az önkárosításig vezető lélektani változások alakultak volna ki, sőt, az utócselkmények éppen a közösség – az egyént a problémakezelésben nyújtott megoldásokkal általában védelmező – összetartozásáról tettek tanúbizonytságot. Bár az alkohol- és a drogfogyasztás általában jelentősen és gyorsan lerombolja a kollektíva által biztosított szociális ernyőt, de jelen esetben nem volt kimutatható ezen ártalmak önsértésbe hajló végzetesen negatív hatása. Az ilyen sérülésokozás a legkritkább – és nem csak a férfiak körében jellemző – öngyilkossági módozatok egyike. A szűrő-, vágóeszközzel elkövetett befejezett öngyilkosságok alig kétszázaléknyi arányát tovább oldja a végtagi és nyaki érmetszések szintén elhanyagolható esetszáma. Mint bebizonyosodott: jelen esetben sem a ritka kivétel, hanem a legtipikusabb testsértő cselekmény történt. Az orvosszakértői vélemény az általános szakértői tapasztalatokra alapozva az idegenkezűsége jellemzőnek minősítette úgy a mellkasi fősérülést, mint a védekezés során keletkezett végtagi sérüléseket. A pontos keletkezésre a nyomszakértő-velemény szolgált magyarázattal, amely a test és a ruházat sérüléseinek összevetése révén a több – e vonatkozásban a bíróság által elfogadott – vallomás által is igazolt dulakodás, tettelegesség dinamikus nyomait mutatta ki. A nyomozásban sikerült a nagyszámú, ugyanakkor hamis, de legalábbis téves tartalmú vallomás valóságeseleit kinyerni, elemezni, csoportosítani és ezeket a helyszíni sajátosságaival egyeztetni. A szalkszentmártoni jogeset különlegességét egyebek közt az a körülmény szolgáltatta, hogy az esemény minden résztvevője – közöttük maga a sértett – félrevezető nyilatkozata, a helyszínek részükről cinkos szándékú, a mentésben résztvevők részéről pedig indokolt megváltoztatása miatt a büntény jelei időlegesen rejtve maradtak. A rendőrkapitányság eljárói a helyszínen a „valami nem stimmel” sejtésen túl nem jutottak – adott zavaros körülmények között nem is juthattak – el az élet elleni bűncselekmény gyanúokának felismeréséhez. Feladatköri vákuumban intézkedve felmérték a személyi bizonyítékok forrásait és beszerezték a később döntő jelentőségűnek ítélt tárgyi bizonyítékokat. A gyanú késői felmerülését követően az elsődleges, igaz részleges rendőri ténymegállapításnak köszönhetően lehetővé vált a bűnös cselekményt részleteiben is felderíteni, bizonyítani. Az ügyészséget követően mindkét szintű bíróság magáévá tette a nyomozás megállapításait és az elkövető végül példás büntetésben részesült.

Holttest a kapualjban

2011. augusztus 18-án, 13.25 órakor H. Lászlóné telefonon tett bejelentést a Kiskunhalasi Rendőrkapitányság ügyeletére, hogy a Kiskunhalas, Hősök

tere 3. szám alatti kapubejáróban egy számára ismeretlen férfi fekszik, akinek a mellkasából egy kés áll ki. A helyszínen jelenlévők nem tudják megállapítani, hogy valaki megszúrta-e a sérültet vagy magának okozta a sérülést. A mentőket már értesítették.

A járási székhely nyüzsgő belvárosában található helyszínre 13.31 órakor érkező rendőrfőnök az alábbiakat állapította meg.

- A sérült személy a jelölt címen lakó H. János, aki a mentők újraélesztési kísérlete ellenére a helyszínen elhunyt.
- H. Lászlóné elmondta, hogy ő a házban működő kínai büféből lépett ki az utcára, amikor egy síró, fiatal lányt talált a kapuban, a kapualjban pedig egy ülő testhelyzetű férfit látott, akinek a melléből egy kés állt ki. Más személyt ott nem észlelt.
- A H-né által említett fiatal nőt a járőr H. Kittivel azonosított, aki elmondta, hogy édesapja 13.10 órakor távozott az első emeleti lakásukból, miközben ő a lépcsőházban a körmét lakkozta. Kis idő elteltével az épületben működő kínai büfét üzemeltető család nőtagja szalad fel hozzá, hogy az apjával baj történt. A lány lement a kapubejáróba, ahol a fal tövében látta taláta apját, a mellében lévő késsel.
- Az épület előtt tartózkodó L. János elmondta, hogy H. Jánossal 13.30 órára a közeli kávézóban találkozója volt megbeszélve. A helyszínre a sikoltozás miatt ment. H. Jánost a leírt helyzetben találta.
- Az esemény miatt munkahelyéről hazaérkező H. Jánosné közölte, hogy tudomása szerint férjének nem volt haragosa. L. Jánossal való üzleti ügyéről tudott. A járőr kérésére megmutatta a lakásukat, abban bűncselekménnyel összefüggésbe hozható elválkozás nem látszott.

Mivel H. János sérülésének keletkezésével kapcsolatban, különösen a felfedezés körülményei, a bejelentő személyek közléseiből levonható következtetések miatt, nem volt kizárható az idegenkezű elkövetés, ezért a további eljárási cselekmények emberölés büntett gyanúja miatt, büntetőeljárás keretében kerültek bevezetésre. A nyomozásban szemléket, bizonyítási kísérleteket, 33 tanú kihallgatását, lefoglalásokat, házkutatásokat, szakértők, szaktanácsadók, tolmácsok igénybevétele és egyéb adatszerző tevékenységet hajtott végre a megyei nyomozó osztály, melyek a következőket eredményezték.

A városközponti épület kapualjában végzett helyszíni szemlén a fal tövéből rögzítették a mentők által a testből kihúzott, 185 mm penge hosszúságú, pengéjén véres konyhakést. A sértett kerékpárjának – melyet a kínai nő állított fel –, csomagtartóján szobafestő eszközök, anyagok voltak. A holttest felsőtestén

a mentőellátás alkalmával szétvágott ing és véres, kantáros festőnadrág, a lábakon a felsőrészen vércseppenéseket hordozó papucs volt. Nyakában ezüst nyaklánc, zsebeiben bekapcsolt mobiltelefon, cigaretta, öngyújtó, kulcscsomók, némi készpénz. Szokása szerint magával vitt tárgyiban nem volt hiány. A bizottság kiterjesztette a szemlét a kínai büfé kapualjra nyíló konyhájára, az udvarra, a melléképületekre, az emeleti H. lakásra, amely helyeken nem talált a halálessettel összefüggésbe hozható elváltozást. A kórházban végrehajtott halottszemlén a holttesten a mentőellátás nyomain kívül egyetlen sérülés látszott, a bal emlőbimbó alatt egy ferde irányú 15 mm hosszúságú szúrt seb. Az ing hasonló részén ennek a sérülésnek megfigyelhető folytonosság-megszakítottság helyezkedett el. Az igazságügyi boncolás alapján készült orvosszakértői vélemény szerint H. János halálát a szívüreget megnyitó, egy rendbeli szúrt sérülés következtében történt mellúri elvérzés okozta. Nevezett halála a sérülés elszívódását követően percekben belül, menthetetlenül bekövetkezett. A boncolás ugyan nem tárt fel öngyilkosságra utaló típusos elváltozásokat (lemeztelenített testtájra irányuló vagy próbálkozási nyomként értékelhető különböző mélységű szúrásokat), ugyanakkor a szúrt testtájék anatómiai helye saját kézzel tartott eszközzel elérhető lehetett. H. János halálakor súlyos fokú alkoholos befolyásoltság állapotában volt. A haláleset helyszínén kihelyezett mécsesekkel és virágokkal fejezték ki a város lakói a helyi önkormányzat korábbi alkalmazottja, az ismert és jókezü karbantartó, H. János iránti tiszteletüket, a hátramaradtakkal való együttérzésüket, egyben erőszakos halála miatti megdöbbenésüket.

A nyomozás kezdeti szakaszában kihallgatott tanúk, különösen az elhunyt felnőttkorú gyermekeinek, H. Kittinek és ifj. H. Jánosnak a vallomásaiból két olyan körülmény sejtett fel, amely adott esetben okot szolgáltatott volna más személynek H. János megölésére. Az egyik a helyszínre érkező L. Jánoshoz volt köthető, akinek oka volt haragudni H. Jánosra, hiszen közöttük egy, évek óta húzódó tartozás kérdése állt fenn. H. János úgy adta el L.-nek a lakóház egyik, általa felügyelt helyiségét, hogy az nem volt az övé. H., aki korábban karbantartóként a polgármesteri hivatal megbecsült dolgozója volt, az önkormányzati tulajdonban lévő lakóház kérdéses ingatlanrésznek az önkormányzattól történő biztos megszerzését, majd továbbadását ígérte L. számára. Erről szerződtek, L. előleget adott át H.-nak, de az adásvétel egyre halasztódott. H. János családtagjai előtt részben titkolta, részben megmászította L.-vel való kapcsolatát, annak mibenlétét. Az előleg összegét felélte. L. egyre határozottabban követelte vissza a pénzt, végül feljelentéssel fenyegette, ha nem fizet. A végső határidő augusztus 18-án 13.30 óra volt. A másik, igaz az előzőnél kissé valószínűtlenebb verzió a kínai büfésnő személyével volt kapcsolatos, hiszen ő volt, aki a konyhai oldalajtón kilépve először látta meg az éppen összezsugló, szíven szúrt

H. Jánost. Mindamellet, hogy kisebb viták is felmerültek az ajtószomszéd H. családdal, Ch. R. Lan azzal terelte magára a gyanút, hogy a cselekmény felfedezésével összefüggésben hamis tanúzásra bírta rá alkalmazottját, a nyomában a kapualjba kilépő és a sérült H. Jánost szintén megpillantó S. Wangot, miáltal a szakács letagadta az észlelését. S. Wang kínai nyelvű tolmácsolással végrehajtott poligráfos vizsgálatát követően fény derült Ch. R. Lan befolyásoló magatartására, melyet a nő azzal magyarázott, hogy távol akarta tartani a bejelentés nélkül alkalmazott szakácsot a rendkívüli esemény miatti hatósági eljárástól.

A nyomozás kezdeti szakaszában a nyomozó hatóság a cselekmény lehetséges lefolyását az alábbi négy verzió mentén kezdte vizsgálni.

- H. Jánost L. János ölte meg bosszúból, amiért nem fizette vissza a korábban ingatlan adásvétel címén átvett, közel 2 millió forintra növekedett tartozását.
- H. Jánost a kínai család nőtagja, Ch. R. Lan ölte meg ismeretlen okból, de nem kizárhatóan szomszédsági haragból.
- H. Jánost az utcáról a kapualjba lépő ismeretlen személy, ismeretlen okból ölte meg, másodpercekkal Ch. R. Lan odaérkezése előtt.
- H. János öngyilkos lett.

Bár az L. Jánoshoz köthető verzió csak a dühödt bosszú okán állta meg a helyét, hiszen L. akkor sem kapta volna vissza a pénzét, ha H. János meghal, sőt az emberölés tettesi, esetleges felbújtói vállalásával sokkal súlyosabb következményekkel járó helyzetbe került volna, és bár L. helyszíni megjelenése és a kihallgatásra várakozása sem tipikus a felelősségre vonás elől menekülő elkövető részéről, de személyének, mint lehetséges elkövetőnek a mielőbbi tisztázása elsődleges feladattá lépett elő. A nyomozás részletesen feltárta azt a folyamatot, amely a H. és L. közötti jogvita előzményét és hosszú lefolyását képezte. Megállapítást nyert, hogy L. egyáltalán nem titkolta a balul elsült üzletkötésének tényét. Számos alkalommal, de mindig jogszerű keretek között tett kísérletet pénze visszaszerzésére. Többször személyesen és közvetítő útján kérte magát H. Jánost a fizetésre. H. minduntalan kibúvókat keresett, haladékot kért, a családját egyre súlyosabban terhelő hazugságokat adott elő. L. a H. család néhány meglepett tagjának is tudomására hozta a követelését. A rendőrségi feljelentést megelőző végső határidőre kitűzött találkozóra egy cukrászdából indult, ahol szintén hangoztatta a tartozással kapcsolatos elhatározását. A cukrászda és a helyszín, digitális adatokkal alátámasztott út-idő értékelése alapján kizárhatóvá vált, hogy L. János hamarabb ért volna a helyszínre, mint a cselekményt felfedező tanúk. Arra sem utalt adat, hogy L. bárkit is felbujtott volna H. megölésére. Szerepe tisztázódott.

A Ch. R. Lanhoz kötődő kínai verzió ellenőrzése során a nyomozás a szomszédsági kapcsolat néhány kisebb súrlódása ellenére inkább rendezett és távolságtartó viszony tárt fel. A kínai család egyik tagjának sem lett volna oka az emeleti szomszéd, a büféhelyiséget kifestő, időnként kostolóval kedveskedő H. Jánost megölni. A cselekmény idejére minden családtag tevékenységét sikerült pontosan rekonstruálni. Egy részük a gyerekekkel strandra ment, a maradék pedig a büfében dolgozott. A magyar alkalmazott és az ebédidőben egymás után érkező vendégek vallomásai alátámasztották annak tényét, hogy Ch. R. Lan véletlenszerűen fedezte fel a sérülését elszenvedő H. Jánost a kapualjban. Riadalmában azonnal értesítette az emeleten tartózkodó H. Kittit. A felgyorsuló események közepette magyarázható okból kívánta kivonni az illegális munkavállalóját a lehetséges tanúk köréből. Bár a konyhában lefoglalt kések között – természetesen – voltak hasonlóak, mint a H. János mellkasába döfött eszköz, de Ch. R. Lannak az ok hiánya mellett – az elkövetéshez rendelkezésre álló rendkívül rövid idő és a H-val való véletlenszerű találkozás miatt – nem lehetett módja a tervszerű vagy akár motívumhiányos elkövetéshez. Honfitársa, S. Wang szerepe is tisztázódott. A kínaiak, mint lehetséges elkövetők kizárásra kerültek.

H. János ismertelen okból, ismeretlen személy általi megölésének valószínűsége már az L. János-féle és a kínai verzió ellenőrzésekor a cselekmény helyszíni előzményeit teljes mértékben feltáró tanúkihallgatások révén is csökkent, de a H. János kapcsolatrendszeréből eredő további fenyegetés, vagy egy ámokfutó személyének hiánya miatt mondhatni el is enyészett. Időközben magyarázatot kapott H. János utolsó útjának lehetséges célja. Ismerősi közvetítéssel egy utcai kapu javítását, festését vállalta, augusztus 22-i munkakezdéssel. Bár a megrendelővel ez esetben nem volt megbeszélve, de szokása volt, hogy távolabbi helyszínre napokkal előbb kerékpárral kiszállította a szükséges szerszámokat, anyagokat. Az eddigi verziók ellenőrzésekor hajtotta végre a nyomozó hatóság azt a bizonyítási kísérletet, melynek során megállapítást nyert, hogy bár H. Kitti az emeleti folyosóról hallhatta ugyan az apja kerékpárja kapualjban történt eldőlését, vagy az ottani hangosabb beszédhangokat, de az üzemelő kínai büfé konyhai zaja, különösen a légelszívóé nagyban zavarták a felismerhetőséget.

A nyomozás sokasodó adattal szolgált az öngyilkos verzió erősödéséhez. Ennek keretében számvetés készült a H. család közös háztartásában élő tagjainak bevételéről és ismert kiadásairól, amelyet összevetve magának H. Jánosnak a bevételeivel és költségeivel, jelentős, a családi jövedelem felét kitevő hiány keletkezett. H. János az alkalmi munkákból eredő, részben hazaadott bevétele mellett sokkal nagyobb mértékben költött szenvedélyeire, szerencsejátékra, alkoholra és cigarettára. Erre vonatkozóan ismerősei mellett kihallgatásra kerültek pultosok és lottózói dolgozók. Ismertté váltak azok a költési helyek és

az otthagyt pénz mértéke, amelyek kellő magyarázattal szolgáltak a L. Jánostól kicsalt összeg sorsára. Megállapítást nyert továbbá, hogy H. János az évek során L. Jánoson kívül további két személynek ugyanazt az ingatlanrészt ajánlotta kölcsönfedezetént, illetőleg eladásra, amely valójában nem az ő tulajdonában volt, és nem is volt reális lehetősége a megszerzésre, ezáltal az arról való rendelkezésre. Az egyik esetben H. János más forrásokból ki tudta fizetni a felvett kölcsönét, a másik esetben viszont kitudódott a csalás. A férjével történt emberölés képzetéből kimozdított H. Jánosné, miután nyilvánvalóvá vált számára L. János követelésének mibenléte, elmondta, hogy tudott a férje által megkárosított egyik személy ügyéről. Évekkel korábban férje a melléképületben, egy elektromos vezetékre felakasztotta magát, amit ő időben észrevett és megmentette a férfi életét. H. a kórház pszichiátriai osztályára került. Ez idő alatt jelentkezett H-nénál követelésével a károsult személy. Az asszony bankhitelt vett fel és kifizette a 700 000 forintos tartozást, ami miatt a család évekre eladósodott. H. János elismerte, hogy játékgépezésre költötte a kicsalt összeget, és ígéretet tett feleségének, hogy befejezi káros szenvedélyét, a jövőben nem hozza nehéz helyzetbe a családot.

A beszerzett kórdokumentáció igazolta a H-né által elmondottakat, miszerint H. János 2006-ban egyhetes kórházi kezelés alatt állt, mert alkohol hatása alatt öngyilkosságot kísérelt meg. Tettére nem adott elfogadható magyarázatot. A feleség és H. testvére közölték továbbá, hogy H. János apja 1979-ban önkészű akasztás következtében hunyt el.

Az öngyilkos verzió igazolását a tárgyi bizonyítékok vizsgálatával tette a nyomozó hatóság teljessé. A H. János lakásán legfoglalt kések között több nagyméretű is volt, amelyekről a feleségnek vagy más családtagnak nem volt tudomása. Azokat csak H. János használta, feltehetőleg a munkájához. Ezeknek a késeknek, valamint az elkövetéshez használt késnek az élezési sajátosságaira nyomszakértői vélemény készült, de közöttük köszörülési, élezési nyomok alapján kapcsolat nem volt megállapítható. A kés nyelének három oldalán csak H. János genetikai profilját mutatta ki a genetikai szakértő. A kés nyelén az eredeti lakkréteg és élelmiszer alapú mikroméretű anyagmaradványok mellett fehér festékmaradványokat talált a vegyész szakértő, melyek összefüggésbe hozhatók H. János festő, karbantartó munkájával.

Egyes tanúk vallomása szerint L. János mobiltelefonján fényképet készített a haldokló H. Jánosról. Külön kérdésre L. János elismerte, hogy készített fényképet és azt átadta a nyomozó hatóságnak. A fényképen a mentőellátást megelőző, ülő pózban volt látható H. János, mellkasában a késsel. A kantáros festőnadrágjának mellkasi bal oldalán, a pánt körül a textilanyag kissé rágyűrődött a testből kiálló kés pengéjére. A mellkasi sérülés és a ruházat egymáshoz illeszkedése

bizonyítási kísérleten került tisztázásra. A boncolást követően H. János testére terítve és felöltöztetve is ráhelyezésre került a halálakor viselt, anyagában ép, kantáros nadrág. Megállapítást nyert, hogy a szúrt sérülést több kísérletben mérten, 2,5–3 cm-rel fedi a kantáros nadrág mellrészének felső széle. Következésképpen a sérülés okozásakor a kantáros nadrág bal oldali, pánt körüli részét legalább ennyivel lentebb kellett húzni, hogy a szúrás a nadrág anyagának sérülése nélkül bevihető legyen. A ruházat illetően elmozdításához és az okozó eszköz testbe juttatásához egyidejűleg két kéz használatára volt szükség. Az orvosszakértői vélemény szerint a szúrt testtájék helye saját kézben tartott eszközzel elérhető, dulakodásra vagy védekezésre utaló sérülés a testen és a ruházaton nem volt. A nyomozás adatai alapján a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság arra a megállapításra jutott, hogy H. János halála önkézü szívszúrás miatt következett be. Az édesapját hasonló módon elveszítő H. János, súlyos fokú ittas állapotában, L. János felé fennálló milliós fizetési kötelezettség terhével, a magánéletének viszonylagos rendezettségét veszélyeztető, ismételt pénzügyi bonyodalom szorításában, a korábbi kísérletében megnyilvánuló öngyilkossági hajlamától vezérelve, térben és időben rendkívül szűk, elszigetelt helyzetet kihasználva, egyik kezével a munkásnadrágja mellrészének felső szélét lentebb húzva, másik kezével a nála lévő konyhakéssel önmagát szúrta szíven.

Mivel a cselekmény nem bűncselekmény, hanem öngyilkosság, a nyomozó hatóság a nyomozást 2012. május 17-én megszüntette. Az erről szóló határozat ellen H. János özvegye nem tett panaszt.

A jogeset értékelése

H. János halálesete ügyében – mint később bebizonyosodott – megtévesztőnek tűntek azok a helyszíni körülmények és adatok, amelyeket a nyomozó hatóság elsődlegesen tapasztalt. Az emberölés lehetséges motívumai közül – lévén az elhunyt értékei nem hiányoznak – a közvetlen vagyoni haszonszerzés indítéka már a kezdetekben elvethető volt. A szükségletkielégítő erőszakos cselekmény hátrébb sorolásával a bűncselekménygyanú mérlegelésekor komoly súllyal estek latba a felfedezéskor előkerült lehetséges konfliktusforrások, úgymint a vagyoni követelését nem titkoló L. János helyszínen tartózkodása, illetve a tisztázatlan szomszédsági viszony kapcsán a felfedező kínai nő félrevezető, mást hamis nyilatkozattételre bíró viselkedése. L. János szenvtelensége és kegyeletsértő viselkedése (a haldokló lefényképezése), akár nevezettnek a követelése kapcsán fokozódó indulat, ölésben levezetődő állapotára is engedhetett következtetni. Személyével kapcsolatban kezdetben tisztázatlan volt továbbá, hogy H. János

halála állhat-e számára kedvező összefüggésben vagyon(vissza)szerzéssel. Ilyen módon verzióerősítő tényezőként visszatért a nyereségvágy motívuma. A kínai nővel szemben a nyelvi nehézség és a kulturális eltérés együttes hatása mellett érthetően az is fokozta a hatóság bizalmatlanságát, hogy ő és az általa befolyásolt fontos tanú lényegei kérdésben szándékosan közöltek valótlanokat. Ennek okát a nyomozó hatóság alappal vélhette H. János konfliktusból adódó megőlése palástolásának jeleként. A tipikus eszközhasználat érve mellett e két fő verzió tisztázása indokolta a nyomozás elrendelését. Megnyugtató kizárásuk tempósan is napokba, hetekbe telt.

H. János életét olyan nagyméretű konyhakéssel oltotta ki a kezdetben ismeretlen személy, amely méretében, kialakításában a leginkább alkalmas volt e célra. Nem volt kétséges, hogy az eszközt használó kéz nagy erejű, határozott, szűrő mozdulata a szív irányába hatott és azt a szándéknak megfelelően el is érte. A kívánt halálos eredmény bekövetkezett. H. János erőszakos halála, az azzal kapcsolatos gyanú – mint láttuk, jogos – felmerülésével, a tárgyi tényezők alapján és az alanyi tényezők megismerhetősége hiányában a büntetőjog szerint nem másnak, mint emberölésnek volt minősíthető, ott és akkor. Ámbár az elhunyt lánya bejelentése már tartalmazta az öngyilkos keletkezés bizonytalan felvetését, de ezt a helyszíni intézkedések, majd a kezdeti eljárási cselekmények egyetlen adata sem erősítette meg. E verzió ellenében méltán domináltak az időmúlás veszélye miatt előbbre sorolt idegenkezűséggel összefüggők, s csak azok kizárásának folyamán kezdtek felbukkanni H. János öngyilkos magatartásának lehetséges kiváltó okai és múltbéli előzményei. Feltárultak a szenvedélyek által hosszú idő alatt előidézett erkölcsi és egzisztenciális ellehetetlenülés tényei, valamint a fojtogató krízishelyzet, melyhez H. János nem mert vagy nem tudott külső segítséget kérni. A csalárd magatartás kitudódásának ideje percre pontosan ismert volt. H. János a végsőkig kihasználta ezt a határidőt, de nem mert szembesülni a következményekkel. Szokatlan, a cselekmény végrehajtására egyáltalán nem tipikus helyen, időben és egészen ritka módon, hétköznapi élethelyzetben, majdhogynem nyilvánosan végzett magával. A „cry for help” hiánya, vagy a környezetben nem észlelése ellenére az önkezdés további megerősítést nyert azáltal, hogy fény derült a közeli felmenő öngyilkos példájára, sőt H. János korábbi, hasonlóképpen ellehetetlenült helyzetben megkísérelt önsértő cselekményére.

A nyomozás során a megnyugvással hozható döntésig a kriminalisztika széles tárházát alkalmazta a megyei nyomozó szerv. A cselekmény helyszínével kapcsolatba került személyek mellett a gyanúba került, majd ellenőrzésük végett a kapcsolataikat képező további személyek éppúgy a tanúk sorába kerültek, mint a H. János halálát megelőző körülményekre és a távolabbi életútjára

nyilatkozók. A beszerzett digitális adatok elemzése és értékelése támogatta a személyi bizonyítékokból nyert adatokat. Számos szakterület képviselői járultak hozzá véleményükkel a tényfeltáró törekvéshez. Az orvosszakértői vélemény nem zárta ki ugyan a halálos szívsérülés önkezü okozását, de szokatlanak és ezáltal gyanúsak ítélte a próbálkozási nyomok és a támadott testrész lemeztelenítésének hiányát. Ugyanakkor a genetikai szakértő csak H. János biológiai mintáját találta az okozó eszköz nyelén. Különleges és ritkán alkalmazott eljárási cselekmények voltak az idegennyelvű poligráfós vizsgálat, vagy az érzékszervi észlelést, illetve a test és a ruházat sérüléseit ellenőrző bizonyítási kísérlet. Ez utóbbi nyomozási cselekmény eredményeként volt megválaszolható a testrész lemeztelenítésével kapcsolatos orvosszakértői felvetés, hiszen igazolást nyert, hogy önszúrása előtt H. János a mellkasán, a vastagabb ruházatrész elhúzásával részben szabaddá tette a kés útját, típusossá téve ezzel az öngyilkos mozdulatsort.

Összegzés

Az emberi élet ellen irányuló támadások békés társadalmi viszonyok között sokkalta nagyobb arányban önsértés formájában jelennek meg, mint más személy tetteként. Mind az öngyilkosság, mind a bűnözés a többség által követett normáktól eltérő, a társadalom számára nemkívánatos viselkedések és ezért intézményesített válaszféltetésekkel vonnak maguk után. E jelenségek számos diszciplína kutatási tárgyait képezik, melyek a mennyiségi és minőségi jellemzők vizsgálatával igyekeznek az okok, a következmények, a hatások együttesét feltárni. Azonban mindkét deviáns megnyilvánulással elsődlegesen az a bűnügyi rendszert kerül kapcsolatba, amelynek jogalkalmazói módszerei csupán a jelenségek felszínét érintő beavatkozáshoz elegendő mértékű megismerésre alkalmasak. Álláspontom szerint az egyik legkritikább önkárosító és a leggyakoribb idegenkezü támadási módok, a sértő mellkasi szúrások hasonló, ezért megtevesztő külső megjelenési jelei miatt szükséges, hogy az esettel elsőként érintkező nyomozó hatóság az eljárási célok teljesülése és a helyes döntések időszerű meghozatala érdekében felismerje és a kellő mértékig megismerje az esetek mögött húzódó összefüggéseket, oksági tényezőket is. Tanulmányom első részében több tudományterület felől közelítve mutattam be a kriminális események felismerésének és kiszűrésének lehetőségeit.

A második részben bemutatott két eset közös vonása, hogy a hatóság tudomásszerzését követően a lehetséges történésekre vonatkozó alapadatok többféle értelmezést tettek lehetővé, és e minőségüket jó ideig fenntartották. A személyi

bizonyítékok oldaláról neheztőleg hatott a tények feltárására, hogy míg a szalkszenzmártoni ügyben a legfontosabb bizonyítékforrás, maga a sértett hazudott, addig a kiskunhalasi eset szintén fontos tanúi, a két felfedező személy állítottak valótlanságot lényegi kérdésekben. A tárgyi bizonyítékok alaposabb értékelése, illetve az azokkal kapcsolatos szakvélemények értelmezése a nyomozások kezdeti szakaszában nem tarthatott az elsődleges feladatok közé. Mindemellett, a helyszín képe alapján mindkét ügyben helyes elhatározásra jutottak a hatóság döntéshozó képviselői, amikor intézkedéseikkel biztosították az események alaposabb – és mint bebizonyosodott –, a valósághoz leginkább közelítő megismerésének lehetőségét. Őrzésbe vették a fontos tárgyi bizonyítékokat, rögzítették a helyszínek sajátosságait és teljesebbé tették a tanúk körét. Álláspontom szerint egyik helyszínen sem lehetett megalapozottan másként dönteni az eljárási formát illetően, mint ahogy megtették annak idején. Szalkszenzmártonban tucatnyi személy igazolta, hogy a szúrás önkezdő volt és senki, hogy nem az. Kiskunhalason több lehetséges haragos is jelen volt a különös körülmények között történt haláleset helye és ideje közelében. Szerepük gyorsan nem volt tisztázható. Az eljárások későbbi szakaszában azonban törvényszerűen előkerültek azok az adatok, amelyeket kellő mértékben és alaposan ellenőrzött, majd csiszolt bizonyítékokká a nyomozó szerv. Végzetes, a történet megismerését ellehetetlenítő hiba akkor esett volna, ha az adatok forrásait negligálással, késlekedéssel hagyták volna eltömlődni. A példaügyek kapcsán is igyekeztem rávilágítani azokra, a különböző tudományterületek által kimunkált értékelési szempontokra, amelyek segíthetik a megjelenésükben hasonlító, szívét sértő mellkasi szúrások ön- vagy idegenkezűségének, a félreérthető és zavaró helyszíni körülmények folytán súlyozottan neheztett megítélését. Természetesen a felvázolt ismérvek sablonos alkalmazása nem nyújt garanciát a biztos döntéshozatalhoz, de az ügyanalógiákkal, kiváltképp a felhalmozott egyéni és kollektív tapasztalattal együtt elméleti ismeretként hozzájárulhat azoknak az eseménynek a felismerhetőségéhez, amelyeknek eleinte éppen a fordítottja tűnik valószínűbbnek.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Bogdány Gy. (2021). Sértő mellkasi szúrások többszemponú vizsgálata II. *Belügyi Szemle*, 69(6), 927-943. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.6.2>